

Razne vesti.

Kronika društva „Pravnik“. Dne 29. aprila t. l. so bili predsedniki Društva Pravniki, Društva slovenskih književnikov, Glasbene Matice, Leonove družbe, Muzejskega društva za Slovenijo in Slovenske Matice sprejeti od gd. civilnega komisarja ter so mu predložili v posebni spomenici želje in potrebe slovenskega kulturnega življenja. Gd. civilni komisar je sprejel spomenico z razumevanjem. — Dne 6. avgusta so priredili Advokatska zbornica, juridična fakulteta in društvo „Pravnik“ na grobu dr. D. Majarona, na dan desete obletnice njegove smrti, komemoracijo. Spominjali so se s krajšimi besedami njegovih zaslug gg. zbornični predsednik dr. Žirovnik, prodekan dr. Korošec in društveni predsednik dr. Dolenc. Društvo in pravna fakulteta sta položila na grob venca, odvetniška zbornica se je namesto tega odkupila pri Rdečem križu.

Kušej Rado. Dne 10. maja t. l. je umrl po težki in dolgi bolezni prorektor ljubljanskega vseučilišča dr. Rado Kušej, profesor na pravni fakulteti od prvih njenih početkov, skoro od ustanovitve. Pokojni se je rodil dne 21. julija 1875 v Libučah na Koroškem in je dovršil gimnazijo v Celovcu (1896), pravne študije pa na dunajski univerzi. L. 1900. je vstopil v sodno prakso, postal l. 1905. sodnik v Črnomlju, bil skoro nato prideljen tajništvu višjega deželnega sodišča v Gradcu in z majhnim presledkom služil v tem mestu do prevrata v l. 1918. Odtlej je vodil okrajni sodišči v Gornji Radgoni in Pliberku (od 27. novembra 1918 do 4. maja 1919), sodnikoval nato v Celju, od septembra 1919 pa v Ljubljani. Dne 27. januarja 1920 je bil imenovan za izrednega, dne 27. avgusta 1920 za rednega profesorja cerkvenega prava. Kot dekan je vodil pravno fakulteto trikrat, v letih 1937/38 in 1938/39 je bil vseučiliški rektor in je imenoval tudi prve člane Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani. Ko je bila ta z uredbo z dne 11. avgusta 1938 priznana tudi kot javnopravna korporacija, je bil pok. Kušej poklican v prvo petorico članov, ki so sestavljali pravni oddelek Akademije.

Kot mlad sodnik je dobil Kušej l. 1905. štipendijo, da se pripravi za docenturo cerkvenega prava na slovenski univerzi. Poslušal je 1905/1906 v Bonnu slovitega kanonista prof. U. Stutza in deloval v njegovem znanem seminarju. Plod njegovega intenzivnega zanimanja za cerkvenopravno zgodovino je bila l. 1908. izdana knjiga „Josef II. und die äussere Kirchenverfassung Innerösterreichs“, s katero si je ustanovil in utrdil svoj znanstveni ugled. V Bonnu pridobljeno naziranje o cerkveni pravni zgodovini je izpovedal tudi v prvem članku, ki ga je priobčil v Slovenskem Pravniku, in sicer v njegovi spominski številki l. 1914., „Pomen cerkvenopravne zgodovine za kanonistično vedo“. V tem članku izraženih načel se je držal deloma tudi v svojem največjem delu, v „Cerkvenem pravu katoliške in pravoslavne cerkve s posebnim ozirom na razmere v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev“ (1923). Isto osnovo je pridržal tudi v 2. izdaji te knjige, ki je izšla l. 1927., le da je pregled pravoslavnega cerkvenega prava ločil od prava katoliške cerkve in ga pridružil kot poseben dodatek. Pri sestavljanju te knjige ni imel lahkega in zavidljivega položaja. Codex iuris canonici je bil komaj pred šestimi leti objavljen, pravna snov, ki jo je vgnel v sistem, novina s prej neznanimi problemi, vse to zelo velikega obsega. Pri tem pa Kušej v smislu v gori omenjenem članku izraženih naziranj ni hotel podati samo občega cerkve-

nega prava, ampak je vključil v knjigo tudi cerkveno katoliško partikularno pravo in to pravo šestero področij s kolikor toliko različnimi ureditvami. Knjiga se je navzlic vsem težkočam in v očigled dejstvu, da je bila sestavljena v tako kratkem času, odkar je mogel posvetiti Kušej prosti čas zgolj znanstvenemu delu, nad vse lepo posrečila.

Pa tudi drugače je bilo Kušeevo znanstveno delovanje kaj bogato. Njegovo prizadevanje je bilo usmerjeno v prvi vrsti na to, kako naj bi v versko mešani Jugoslaviji očuvala vsaka veroizpoved avtonomijo v lastnem področju, ki naj bi jo spoštoval vsak zunanjik, in kako bi se preprečevali enostranski posegi v ta med seboj odločena področja. Zato so nudila največ priložnosti različna cerkvena zakonska prava in Kušej je videl zoper nastojajoče izrodke edino odpomoč v enotni državni medverski ureditvi zakonskega prava, v ureditvi, ki bi upoštevala seveda in spoštovala stališča posameznih veroizpovedi. Iz tega spoznanja je napisal več daljših in temeljitih razprav, deloma v Slovenskem Pravniku deloma v Zborniku znanstvenih razprav. Nastopil je za svoje naziranje tudi kot referent na jugoslovanskem kongresu pravnikov v Ljubljani (1926), še dosledneje ga je izrazil v „Mnenjih k predhodnemu načrtu državlanskega zakonika za Kraljevino Jugoslavijo“. Razen tega so ga največ zanimala vprašanja o patronatih, verskem zakladu, konkordatu, ki jim je vsem kot nad vse aktualnim posvetil nekaj razprav v domačih in tujih revijah. Vse razprave se odlikujejo po izredni temeljitosti in jasni utemeljitvi. Napisal je tudi dokaj člankov za dnevno časopisje, v katerih je razpravljal o raznovrstnih perečih vprašanjih.

Že iz gornje opombe, da je izdal učbenik cerkvenega prava komaj po treh letih, ko je prišel na univerzo, se vidi, kako resno se je oklenil Kušej svojega glavnega poklica kot akademskega učitelja. Nad vse mu je bilo pri srcu vseučilišče, predvsem pravna fakulteta. Bil ji je v krepko oporo kot trikratni dekan, pa tudi kot rektor ni nikdar pozabil na njen važni položaj, ki ga ima zlasti za narod. Zahvaliti se mu ima za mnoge pridobitve, ki so se uresničile za njegovega rektorata. Njegova smrt je bila zato težka izguba za akademske slušatelje in pravno fakulteto, bridko je zadela njegove prijatelje, ki jim je bil ljubeznjiv, nad vse prijateljski in iskren tovariš. Čast in veren spomin njegovemu imenu!

Dr. R. Sajovic.

Osebnosti. Prideljena sta dr. Gradnik Alojziju vrhovnemu sodišču v Ljubljani, sodnik dr. Lasič Ivan okrajnemu sodišču v Novem mestu. — Za sodniškega pripravnika je postavljen Ločniškar Drago. Preselili so odvetniško pisarno dr. Rosina Ernest v Logatec, dr. Zorc Vinko v Ribnico, dr. Pretnar Stojan v Cerknico, dr. Rosina Igor v Metliko, dr. Vovk Janko, Cvetko Fran, dr. Cvetko Tone in dr. Pikuš Janko v Ljubljano. Iz imenika odvetnikov je izbrisan dr. Bergoč Josip. — V pokoj je stopil predsednik okrožnega sodišča Keršič Peter. — Umrli so: svetnik dež. sod. v pok. dr. Flego Josip, javni notar Galle Anton, odvetnika dr. Grablovič Josip in dr. Lotrič Lenart, univ. profesor dr. Kušej Rado, viš. ravnatelj v pok. Zamida Matija, okrožni sodnik Durini Viktor, državni svetnik Škarja Ivan, višji fin. svetnik v pok. dr. Tomšič Robert, višji dež. sodnik svetnik v pokoju Hauffen Josip.

Važne odredbe glede pravosodstva. Razglas z dne 24. aprila t. l. je določil naslednje: Čl. 1. Na ozemlju bivše Kraljevine Jugoslavije, zasedenem po italijanski vojski, se uporabljajo še nadalje vsi tamkaj

veljajoči zakonski predpisi o civilnih, trgovinskih, meničnih in kazenskih stvareh, kolikor ne odredijo italijanske oblasti s posebnimi določbami, ki jih izdajo, kaj drugega. — Čl. 2. Na ozemlju, označenem v prednjem členu, izvršujejo sodstvo krajevni sodni organi in se opravljajo notarski posli še nadalje po tamkaj veljajočih predpisih. Sodne odločbe in notarski akti se morajo začenjati z besedami: Na osnovi pooblastila, podeljenega od Vrhovnega poveljništva italijanske vojske. — Čl. 4. V pristojnost vojaških sodišč pri zasedbeni vojski spada sojenje kaznivih dejanj po vojaškem kazenskem zakonu in po občem italijanskem kazenskem zakonu, ki jih store italijanski državljanji na ozemlju, zasedenem po italijanski vojski, ali pa jih stori kdor koli drug na istem ozemlju v škodo zasedbene vojske ali v škodo oseb, ki ji pripadajo ali so od nje odvisne, ker so v njeni službi ali v njenem spremstvu, kakor tudi sojenje kaznivih dejanj po vseh drugih kazenskih zakonih, katerih uporaba se razširi na to ozemlje. — Če je pri kaznivem dejanju udeleženi več oseb ali je povezanih več postopkov, je za sojenje vseh kaznivih dejanj pristojno vojaško sodišče, če spada le ena izmed njih pod vojaško sodstvo.

Z razglasom z dne 17. maja 1941-XIX se je določilo: Čl. 8. Na ozemlju bivše Kraljevine Jugoslavije, zasedenem po italijanski vojski, izvršujejo v civilnih, trgovinskih in kazenskih stvareh sodstvo še nadalje pristojna okrajna, okrožna in apelacijska sodišča po tamkaj veljajočih postopkih. — Čl. 11. Italijanska vojaška sodišča ostanejo pristojna v smislu čl. 4 razglasa z dne 24. aprila 1941-XIX. — Ta vojaška sodišča so pristojna za sojenje kaznivih dejanj po razglasih, izdanih na zasedenem ozemlju.

Kr. ukaz z dne 7. junija 1941-XIX določa, da ostanejo do nadaljnjie odredbe na ozemlju Ljubljanske pokrajine odredbe, ki so jih izdala zasedbena oblastva, izvzemši tiste, ki zadevajo vojaške potrebe.

Za posle pravosodne uprave je Visokemu komisarju dodeljen odposlanec pravosodnega ministrstva sodnik komendantor dr. Tramon-tana Nicolò s sedežem pri predsedništvu apelacijskega sodišča v Ljubljani.

Načelnik zakonodajnega urada pri Visokem Komisarju je adv. prof. Zennaro Teobaldo.

Nova italijanska zakonodaja. Veliko zakonodajno delo, ki si ga je zadala Italija, da prenove pglavitne pravosodne zakone, je skoraj zaključeno. Obvezno moč so dobili ali jo bodo v prihodnjem letu naslednji novi zakoni: 1. Codice civile. a) Disposizioni preliminari e Libro primo z dne 12. decembra 1938-XVII, št. 1852, z obvezno močjo od 1. julija 1939. b) Libro delle successioni e donazioni z dne 26. oktobra 1938-XVII, št. 1586, z obvezno močjo od 21. aprila 1940; c) Libro della proprietà z dne 30. januarja 1941-XIX, št. 15; č) Libro delle obbligazioni z dne 30. januarja 1941-XIX, št. 16; d) Libro del lavoro z dne 30. januarja 1941-XIX, št. 17; e) Libro della tutela dei diritti z dne 30. januarja 1941-XIX, št. 18. Vsi pod c) do e) navedeni deli državlanskega zakonika bodo dobili obvezno moč z 21. aprilom 1942. — 2. Codice di procedura civile z dne 28. oktobra 1940-XVIII, št. 1443. — 3. Ordinamento giudiziario z dne 30. januarja 1941-XIX, št. 12. — 4. Codice della navigazione z dne 27. januarja 1941-XIX, št. 9. — Tudi zadnji trije zakoni (pod 2. do 4.) bodo dobili obvezno moč 21. aprila prihodnjega leta.

Pravica, pregledati spisek združnikov, obsega tudi pravico ta spisek prepisati. Združnik je ponovno zahteval, naj se mu dovoli prepis spiska združnikov. Zadruga je rešitev prošnje zavlačevala.

končno mu pa prepis spiska odklonila, češ da ima po naziranju podpredsednika Glavne zadrugne zveze zadružnik le pravico, vpogledati v spisek ne pa tudi prepisati ga. Zadružnik se je obrnil nato na okrožno sodišče, ki je zadrugi naložilo, da mora predlagajočemu zadružniku dovoliti, da izvrši med poslovnimi urami pregled in prepis spiska zadružnikov. Okrožno sodišče je sklep utemeljilo takole: Predlagatelj zatrjuje v predlogu, da je kot član zadruge zahteval ponovno od nje, da mu dovoli izvršiti pregled in prepis spiska zadružnikov. Rešitev njegove vloge pa se je zavlačevala od seje do seje, dokler ni dobil odgovora, da se bo zadruga obrnila na nadzorstveno oblast, kako naj se tolmačijo zadevne zakonske določbe. O predlogu je zaslišalo sodišče ravnatelja zadruge. Ta je izjavil, da bi moral sklopiti o dovolitvi pregleda in prepisa zadružnega spiska zadružni upravni odbor. Da bi dobil potrebna navodila, se je obrnil član upravnega odbora na podpredsednika glavne zadrugne zveze. Ta se je izrazil, da ima vsak zadružni član le pravico, vpogledati v zadružni spisek, nima pa pravice, prepisati ga. To mnenje si je zadruga po ravnateljevih navedbah končno tudi osvojila ter zato odklonila predlagateljevo zahtevo. — Rešiti je vprašanje, ali obsega v § 52/4 zadr. z. ustanovljena zadružnikova pravica tudi pravico do prepisa zadružnega spiska. Res je, da zakon o tej pravici ne govori, vendar pa se mora zakon razlagati predvsem po smislu in namenu, ne pa po strogem besedilu. Spisek zadružnikov je zaradi pregleda vsem zadružnikom javno pristopen. Če ima zadružnik pravico, pregledati ali vpogledati ta spisek, pomeni to, da si mora vsebino pregledane listine povsem prisvojiti. Zaradi znatnega števila zadružnikov (v predmetnem primeru okoli 1700) pač ni možno, da si zapomni zadružnik zgolj s pregledom oziroma z vpogledom vsa imena zadružnikov. Nujno potrebno je zato, da si zadružnik ta imena izpiše. Le na ta način bo mogel zaznati za imena vseh zadružnikov. Vsak zadružnik, torej tudi predlagatelj, pa ima velik interes na tem, da so mu zadružniki poznani. Le na ta način more stopiti s posameznimi zadružniki v stik, oziroma more v posledici tega stika posamezni zadružnik vplivati na zadružno poslovanje. Zaradi tega smatra sodišče, da obsega pravica, pregledati spisek zadružnikov, tudi pravico, prepisati ga, zlasti še, ker vključuje tudi pravico, vpogledati ali pregledati sodne spise, v sebi pravico do prepisa istih (§ 286 c.p.p.).

Rekurz, ki ga je vložila zoper gorenji sklep prizadeta zadruga, je apelacijsko sodišče v Ljubljani zavrnilo s to-le obrazložitvijo:

Upravičeno je prvo sodišče izreklo, da obsega v § 52 zadr. zak. normirana pravica zadružnikov do pregleda zadružniškega spiska tudi pravico do prepisa. Zakon, ki dovoljuje vpogled kake listine, ne more zabraniti opravičeni osebi, da si zapomni vsebino te listine in da po potrebi podpre svoj spomin z zapisom. To zlasti ne takrat, kadar bi sicer ne bil dosežen namen zakona, t. j. da upravičenec uporabi vsebino listine v izvestne od zakona zasledovane svrhe. V navzočem primeru rekurz niti ne prereka prvosodne ugotovitve, da znaša število zadružnikov okrog 1700, tako da si more posamezni zadružnik le z zapisom zapomniti imena in naslove ostalih zadružnikov, stopiti z njimi v osebni stik in tako vplivati na zadružno poslovanje. Bojazen, ki jo izraža rekurz t. j. da bi z dovoljenjem prepisa bilo zadružno poslovanje težko obremenjeno in da bi posamezni zadružniki mogli uporabiti tako dovoljenje celo za sabotažo zadružnega delo-

vanja, pač ni utemeljena, saj je po sebi umljivo, da je zadruga dolžna dovoliti le tak način prepisovanja, ki ne ovira njenega poslovanja in se zadruga proti sabotažnim poskusom lahko vsak čas zavaruje s primernimi protiukrepi.

Glej o tem predmetu tudi članke dr. Antona Urbanca „Ali ima član zadruga pravico prepisati spisek članstva?“ ki so izšli v Trgovskem listu z dne 26., 28. in 30. maja 1941.

Tovorni avto ni izvzet od izvršbe. Zavezanec je predlagal ustavitev izvršbe, češ da mu je bil zarubljen edini tovorni avto, ki ga poseduje, ter da se bavi in preživlja izključno z avtomobilstvom, zato pa da se mora po št. 8 § 209 ip. zarubljeni avto iz izvršbe izločiti. Izvršilno sodišče je ta predlog zavrnilo iz tehle razlogov:

Predlog je po zakonu neosnovan. V § 209 ip. so navedeni vsi predmeti, ki so poleg predmetov, omenjenih v § 20 ip., izvzeti od izvršbe. V št. 8 § 209 ip., pod katero naj bi po zavezančevem predlogu spadal tudi njegov avto, pa so zaščiteni le mali obrtniki in rokodelci za svoje orodje, ki ga potrebujejo za ročno delo in za svoje preživljanje. Ni pa med te predmete šteti tudi strojev in avtomobilov z različno pogonsko silo, četudi se njih lastnik preživlja z njih izkoriščanjem. Nikakor ni bil namreč zakonodavčev namen, da bi z nav. zakonsko določbo ščitil v danem primeru avtomobilskega prevoznika s tem, da bi bil avto, ki lahko predstavlja veliko vrednost, nerubljiv, na drugi strani pa bi bile njegove obveznosti nasproti upniku neizterljive. Da je gorenji zaključek pravilen, kaže tudi to, da so v tej točki nekateri predmeti večje vrednosti naštetih taksativno, avtomobili in slična vozila ter stroji pa se ne omenjajo.

Rekurzno sodišče rekurzu zoper ta sklep ni ugodilo in ga je potrdilo. V razlogih pravi rekurzni sklep: Rekurzno sodišče se pridružuje naziranju pobijanega sklepa, da prevozniki obrti s tovornim avtomobilom ni zaščiten po št. 8 § 209 ip. in da zaradi tega zarubljeni tovorni avto po tej določbi od izvršbe ni izvzet. Besedilo št. 8 § 209 ip. je sicer prevzeto po prejšnjem št. 6 § 251 avstr. i. r., ki je bilo s čl. VIII št. 27, nar. prav. min. z dne 2. junija 1914 št. 43 avstr. drž. zak. (razbremenitvena novela), razširjeno v tem smislu, da tu določena zaščita ne pripada samo rokodelcem temveč tudi malim obrtnikom za predmete, ki so jim neobhodno potrebni za nadaljnje pridobitno delo. Vendar je tovorni avto, kakor poudarja pobijani sklep pravilno, navadno predmet, ki zahteva znatno kapitalsko naložbo in predpostavlja baš zaradi tega tudi znaten zaslužek. Iz tega razloga pa osebam, ki se bavijo s tem obrtom, ni priznati značaja malega obrtnika v št. 8 § 209 ip.